

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

SİYASÎ COĞRAFYA AÇISINDAN EGE VE DOĞU AKDENİZ SORUNU

17.09.2020 12:26:48

Siyasî Coğrafya Açısından Ege ve Doğu Akdeniz Sorunu

TANIMLAR:

KITA SAHANLIĞI: Bir ülkenin deniz kıyısından (kıyı kenar çizgisinden) denize doğru -200 m derinliğe kadar olan devamını (yamacı / sahanlığı / uzantısını) ifade eder. Kıyı dik (falezli) ise birkaç yüz metre açılmadan -200 m derinliğe ulaşılabilir. Kıyıları alçak (yatay / plajlı) ise -200 m'ye ulaşmak için denize doğru kilometrelerce açılmak gerekebilir. (Bu belirsizlik nedeniyle uluslararası durumlarda kıta sahanlığından ziyade "karasuları" kullanılır.

KARASULARI: Bir ülkenin kıyı kenar çizgisinden denize doğru (deniz yüzeyi üzerinden) 12 mil açığa kadar olan mesafedir. Ülkelerin aynı denize olan komşuluk mesafelerine göre bu rakam değişebilir. Türkiye'nin Karadeniz'deki karasuları 12 mil, Ege'de ise karşımızdaki Yunan adaları nedeniyle 6 mildir. ABD gibi okyanusa kıyısı olan bazı ülkeler bu rakamı 200 mile kadar çıkartmaktadır.

ULUSLARARASI SULAR: Aynı denize komşu iki ülkenin (misal Türkiye ve Rusya'nın) 12 milden sonraki açık deniz alanlarını ifade eder. Burada gemiler herhangi bir ülkeden izin almadan seyrüsefer yapabilir.

ULUSLARARASI HAVA SAHASI: Karşılıklı iki ülkenin denize doğru 12 mil uzantı sınırından itibaren dikey yöndeki hava sınırı. Misal Suriye sınırında hava sahası sınırı kara sınırının tam üstündeki çizgi olup o çizgiyi geçerse hava sahası ihlal edilmiş olur. Karadaki bu sınırın deniz kıyısındaki karşılığı kıyı kenar çizgisi değil, 12 mil açıktan geçen karasuları çizgisinin havadaki karşılığıdır. Misal deniz üzerinden gelen bir uçak karasuları dış çizgisini geçtiği anda o ülkenin egemenlik sahasına girmiş olur.

FIR HATTI: Ülkelerin havadaki egemenlik sınırları. Misal Suriye ile aramızda kara sınırının üstü, Karadeniz'de ise karasuları dış çizgisinin üstüdür. Bu sınır çizgisi içinde egemenlik o ülkeye aittir ve hava sahasını kullanan uçaklar o ülkeden izin almak, onun gösterdiği kulvardan (güzergahtan) gitmek / uçmak zorundadır. Kara sınırından izinsiz giren biri nasıl sınırı ihlal etmiş oluyorsa, hava sahasına izinsiz giren uçak ta öyledir.

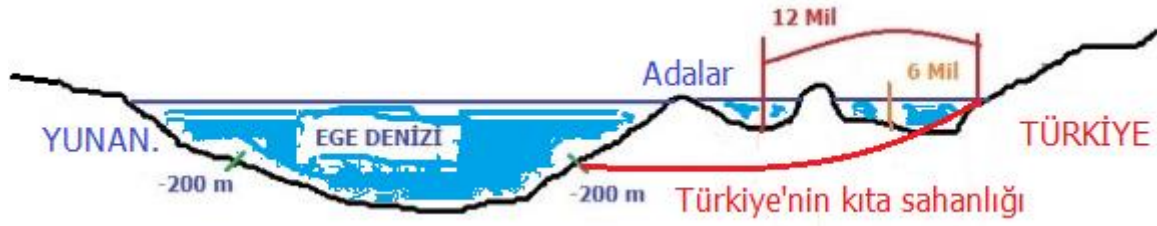
MÜNHASİR EKONOMİK ALAN (MEA): Bir denize kıyısı olan iki ülke (başka ülkeleri ilgilendirmiyorsa) denizin tam ortasından bir çizgi çekerler. Her iki ülke için kendi tarafında kalan kısım o ülkenin (münhasır: o ülkeye ait) ekonomik alanı olup, her iki ülke de kendi tarafında kalan denizin altında, yerkabuğu içindeki maden ve enerji kaynaklarını çıkarır, işletir.

YUNANİSTAN VE DOĞU AKDENİZ İLE İLGİLİ GÜNCEL PROBLEMLER:

1. Türkiye ile Yunanistan arasında bulunan Ege Denizi üzerinde adalar olmasaydı problem yoktu. Eğer bir devlet sadece adalardan müteşekkil değilse ana kara esas alınır, adalar dikkate alınmaz. Yine normal şartlarda küçük büyük bu adalar hangi ülkenin "kıta sahanlığı"nda bulunuyorsa o ülkeye aittir. Başta 12 ada olmak üzere Ege Denizi'nde bize yakın olan adaların hepsi bizim kıta sahanlığımız üzerinde, yani -200 m derinliğe kadar olan yamacımızda yer almaktadır. Bu itibarla coğrafi olarak bizdir, siyasî olarak da bizim olmalı, bize bırakılmıyordu. Adalar bizde olsaydı biz

kıydan 12 mil, Yunanistan kendi ana karası ve kendine yakın adalardan 12 mil sayarsa da Ege Denizi geniş olduğu için çakışma olmayacak, üstelik arada da uluslararası sular olacağından problem çıkmayacak, "Ege Sorunu" diye bir şey yaşamayacaktık.

2. Fakat (İkinci Dünya Savaşı'nın ardından) 1947'de Adalar bize değil Yunanistan'a verilmiş. Bugün Yunanistan diyor ki; Adalar benim olduğuna göre ben karasularımı anakaranın kıyı çizgisinden (Mora'dan) değil, Türkiye'ye en yakın adanın Türkiye tarafındaki kıyı çizgisinden başlatırım. Böyle yaparsa biz Ege'de denize kayık bile çıkaramayız. Çünkü arada zaten 12 mil mesafe yok. Dünyada benzer durumda birbirine yakın ülkeler 12 mil yerine 6 milde karar kılmışlar. Zamanla biz de öyle yapmışız, 6 mile razı olmuşuz. Atatürk'ün yurtta sulh cihanda sulh sözünün arkasına sığınarak (bu sözü söyledikten sonra bile Hatay'ın ana vatana katılması için gösterdiği çabaları görmezden gelerek) yıllar boyu gelişmelere gözlerimizi kapatmışız. Yetmemiş kendi elimizle adalarla Türkiye arasına kesik çizgilerden sınır tayin edip duruma rıza göstermişiz. (1986'dan beri yok, kaldırıldı ama, yaşı 50 olanlar ilkokul atlaslarında Ege'deki bu deniz sınırını hatırlayacaklardır).

3. Bizim bu gafletimizden faydalanan Yunanistan hem silahsız olması gereken bu adaları silahlandırmış, hem de uluslararası konjonktürün lehine olduğu zaman dilimlerini kullanarak karasularını ana karadan (Mora Yarımadası'ndan) değil, bize en yakın adadan başlatma girişimlerini sürdürmüştür.

4. Yunanistan kendisi karasularını adalardan başlatınca (bizim de Ege'deki sınırimızı adalar ile Türkiye arasından geçirdiğimizi görünce) arkasına yaslanıp "madem adalar benim, siz de sınır çizmişsiniz kabul ediyorsunuz, o halde adalar ile Yunan ana karası arasında kalan deniz de benimdir" diyor. Biz bu denize "Adalar Denizi" gibi Türkçe bir isim vermiştik. Fakat bu ismi nedense kullanmadık, tutmadı. Sonrasında ısrarla "Ege / Aegean" dedik. (Bizim olsa Adalar Denizi demeye devam ederdik! Ege ismini kabullendiğimize göre!).

5. Uluslararası statü gereği Türkiye kıyılarındaki adalar Yunanistan'ın olunca, biz de bunu kabullenip aksini iddia etmemişiz, kıyılarımızdan itibaren karasularımız için 12 mil iddiasında bulunmamışız. Çünkü öyle bir iddiamız olsa adalar bizim karasularımızda kalıyor, ama bizim değil, Yunanistan'ın. Neticede kaderimizmiş gibi boyun büküp 6 mile razı olmuşuz. Burnumuzun dibindeki adalardan horoz sesi duyuluyor diye edebiyat yapmışız.

6. Zamanla Yunanistan iddialarını pekiştirmiş; adalar onların ya, biz de tamam senindir demişiz ya, burnumuzun dibindeki adalarla aramızdan sınır geçirmişiz ya... Böyle olunca da Yunanistan'ın bitleri kabarıyor ve diyor ki "benim karasularıma giremezsin". Yani Çanakkale açıklarında Midilli'ye doğru 6 mili geçince Yunanistan

diyor ki "dur, karasularıma girdin". Balıkçımıza ateş ediyor, gemimizi taciz ediyor falan. Bununla kalsa iyi. Aynı şekilde hava sahama da giremezsin diyor. Hava sahasında 6 mile de razı değil, bize 2 bırakıp, kendisininkini 10 mile çıkarıp adaların üzerinde geçemez, hatta 10 milden fazla yaklaşamazsın diyor. Adalar ile ana kara arasında Ege Denizinin uluslararası sularını kendi denizi görüyor ya, bu sefer de üstte kalan hava sahasının tamamı benim buraya da giremezsin, yani "deniz benimse hava sahası da benim" diyor.

7. Gelelim bize... Darbelerden, ekonomik sıkıntılardan, iç ve dış hainlerden fırsat buldukça (Kıbrıs çıkartmasıyla güneyden kuşatılmışlığı rafa kaldırmamızın ardından, sonrasında Allah rahmet eylesin Denктаş olmasaydı orası da elimizden gidiyordu) nihayet Ege'de aklımız başımıza gelmeye başlıyor. Yavaş yavaş uyanmaya başladık. 1986'da bir genelge ile adalar ile kıyılarımız arasındaki deniz sınırını haritalardan kaldırdık. Sonra Ege Denizi bir Yunan Denizi değildir dedik. Senin ana karan Mora Yarımadası'dır karasularını oradan başlatacaksın dedik. Tabi bunları derken iddiamız ne? Karşılıklı olarak ana karadan 12 mil açığa kadar olan karasuları dışında kalan aradaki geniş deniz sahası uluslararası sular, üzerindeki hava sahası da uluslararası hava sahasıdır dedik. Bizim diyemedik ama Yunanistan'ın da değil diyebildik. Demeye başladık... Peki nasıl ispat edeceğiz? Hatırlayın o yılları, yaşlı MTA Sismik 1 gemisini gönderdik kıyamet koptu. Onu taciz, balıkçılarımızı taciz... Durmadık uçaklarımızla Ege hava sahasında turlamaya başladık hemen karşımıza çıktılar, "hoop dur giremezsin". Bunun adına da havada "it dalaşı" dendi.

8. Süreç bu minval üzere giderken denizlerde yeni bir kavram ortaya çıktı; "münhasır ekonomik bölge / alan". Bir denizin iki tarafındaki ülkeler (karasularına falan bakmadan) denizi ortadan bölüp herkes kendi tarafının sualtı kaynaklarını işletebilir dendi. Misal Hazar denizi Rusya, İran, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan arasında bu şekilde paylaşıldı. Yakın zamanda Türkiye ile Rusya Karadeniz'de bunu yaptı. Ortadan çizgiyi çektiler kuzeyi Rusya'nın, güneyi Türkiye'nin dediler. Bu sayede (karasularımızın dışında olmasına rağmen) Karadeniz'de araştırma yaptık, gaz bulduk. «Mavi Vatan» dedik denizlerimizin önemini anladık. Anlamakta geç kaldık. Malum Azerbaycan Hazar Denizinde, İngiltere ve Norveç Kuzey denizinde, Kuveyt Basra körfezinde, ABD Meksika körfezinde denizden o kadar enerji çıkartırken sahi bizim niçin hiç aklımıza gelmemiş? Hadi teknolojimiz yoktu onun için önemsemedik, lakin sahip çıkabilirdik. Neyse...

9. Böylece sıra geldi Ege ve Akdeniz'e. Türkiye Ege'nin ortasından çizgiyi çekti, Yunanistan'a doğusu benim batısı senin dedi. Yunanistan İtalya ile arasına çizgi çekip İyon denizini bu şekilde paylaşmışken, sıra Türkiye'nin teklifine gelince... «Hoop, dur bakalım, yok öyle bir şey» dedi. Adalar benim olduğuna göre (çünkü siz de Türkiye olarak bunu kabul ediyorsunuz, yıllardır ses de çıkarmamışsınız zaten), "Adalar benim, Yunan ana karası ile arasında kalan Ege denizi de benim ve seninle ne denizi, ne denizin altını, ne üstündeki hava sahasını paylaşmaya hiç niyetim yok" dedi. Efendim Yunan'ın ne gücü varmış ki bize kafa tutuyor demeye kalmadı, Güney Kıbrıs ve Batı Trakya'da burnumuzun dibindeki Dedeagaç'ta ABD ve diğerlerine üsler verdi. Meğer öncesinde de evvelki Cumhurbaşkanı Abdullah Gül döneminde AB ülke liderlerini Meis'te toplayıp onlara da bak AB'nin sınırı Kaş ilçesinin 2 km açığına kadar (Yunanistan ana karasından 540 km daha doğuya kadar) geliyor mesajını vermişler

biz de yemek iyiydi bir de karşıya bize gidelim bir yemek te ben size yedireyim demişiz! Neyse.. Bu yeni münhasır ekonomik alan kavramı gündeme gelince de Ege'yi kendi münhasır ekonomik alanı ilan etti. Hem deniz onun hem adalar, hem de adalardan Türkiye'ye doğru 12 mil alan, yani Kuşadası plajına kadar Yunanistan'ın oluyor. Eeee arkasında da yürü koçum diyen AB ülkeleri.

10. Neyse olayı fark ettik, başımıza örülen çorabı gördük, Libya ile biz de bir anlaşma yaptık. Bu kez hem Avrupa hem onlardan güç alan Yunanistan "eyvah uyuyan dev uyanıyor" dedi ve Güney Kıbrıs'ı da devreye sokarak onunla kendi arasında, Yunanistan'la Mısır arasında, utanmasa Mora Yarımadası ile İsrail arasında, burnumuzun dibindeki Meis adasıyla Yunanistan ve Mısır arasında bizi sıkıştıracak sınırlarımızdan / plajlarımızdan denize ayak atamayacak şekilde ne varsa hep birlikte devreye soktular. Yetmedi donanma, yetmedi Fransa gibi uçak gemileri gönderdiler ve daha biz Ege'de yol alamamışken, Libya'da kalıcı hale gelememişken Doğu Akdeniz'de de bizi kuşatmaya çalıştılar.

11. Onlara göre Doğu bize göre Güney olan Akdeniz'de kartlar açıldı. Son derece hakkaniyetli olarak kendi sahamızda araştırma yapmaya başladık. Oruç Reis'i gönderdik. Kıyamet koptu. Kıbrıs onların Kıbrıs ile Mısır arası onların, Meis onların Meis ile Yunanistan arası onların. Yani nereye el atsak onlarınmış.. Yani Yunanistan'ın. Bunu Yunanistan'a kim dedirtiyor? Haçlıların tamamı. ABD, Rusya, Almanya, Fransa, İsrail... hepsi.

SONUÇ: Coğrafi olarak bizim kıta sahanlığımızda oldukları için Türkiye'ye ait olması gereken adaların 1947'de sanki savaşa girmiş de kazanmış gibi Yunanistan'a verilmesi, aradan geçen zaman içinde anlaşmalara aykırı olarak bunların silahlandırılması, bizim buna bir şekilde göz yummamız, biraz gaflet, biraz delalet, çokça hıyanet..... Bir sabah kalktık ki kuşatılmışız, resmen ana karaya hapsolmuşüz. Bir de ne görelim; bizi önce Ege'den, Trakya'dan fırsat bulurlarsa Anadolu'dan atmak için düşman hiç mi hiç uyumamış hep tuzak kurmuş. Ege'ye denizden kayık havadan uçak giremez olmuş. "Yırtarım dağları enginlere sığmam taşarım" demeye kalktığımızda da Haçlı ordusu karşımıza dikilmiş; "EYVAH TÜRKLER UYANIYOR" diye telaşla ekonomik, askeri, sosyal medya... her alanda saldırmaya başlamışlar.

ŞİMDİ BİZ NE YAPALIM?

HAKKIMIZ OLANI ALMAKTAN / ARAMAKTAN / BULMAKTAN VAZ MI GEÇELİM? BATILI ÜLKELERİN ŞANTAJLARINA BOYUN MU EĞELİM? HAKKIMIZ OLANDAN ZERRE FAZLASINI İSTEMEDİĞİMİZ HALDE BİZE O ZERREYİ BİLE ÇOK GÖRENLERE EYVALLAH MI EDELİM? BATILILARIN / HAÇLILARIN BU TELAŞI NİYE, NEDEN KORKUYORLAR? BANA GÖRE ENERJİ KAYNAKLARINA SAHİP GÜÇLÜ BİR TÜRKİYE'DEN KORKUYORLAR. ONUN İÇİN ÖNÜMÜZÜ KESMEYE ÇALIŞIYORLAR. UYUYAN DEV UYANMASIN İSTİYORLAR.

TESLİM Mİ OLALIM? HAYIR HAYIR.

Türkiye'nin iddiası ve hak ettiğini ileri sürdüğü münhasır ekonomik alan; "Mavi Vatan".

Yunanistan'ın iddiası ve Avrupa Birliği'ni arkasına alarak hak ettiğini ileri sürdüğü münhasır ekonomik alan. (Dikkat İtalya ile gayet adilane paylaşım, Türkiye'ye sıra gelince kıyı kenar çizgimize kadar... Ayrıca Kıbrıs çevresi)

Değerli okuyucular... Sizlere Siyasî Coğrafya derslerimden bir kesit sundum. Unutmayalım COĞRAFYALARINI BİLMEYENLER ÜLKELERİNİN NELERE MUKTEDİR OLDUĞUNU YA DA OLAMADIĞINI BİLEMEZLER. Coğrafyamızı bilelim. Özellikle bizi ilgilendiren Millî Coğrafyamızı, bu coğrafya içinde ve çevresinde bulunan zenginliklerimizi, fırsatlarımızı, potansiyellerimizi. Bu bağlamda Millî Eğitim müfredatlarında tarih ve coğrafyanın önemsizleştirilmesinin arkasında yatan gerçekleri de görelim. Tarihimizi ve coğrafyamızı öğretemezsek yeni nesilden nasıl bir tarih şuuru ve vatan sevgisi bekleyebiliriz.

Prof.Dr. CEVDET YILMAZ - ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ /
ÖĞRETİM ÜYESİ